

Heerlen

raadsinformatiebrief

Heerlen,
12 december 2023

Documentnummer
68984

Onderwerp

Publiek-Publieke samenwerking tussen gemeente Heerlen en ROC VISTA college voor het formele volwassenenonderwijs

Inleiding/aanleiding

Heerlen heeft de rol van contactgemeente van het Rijk voor het volwassenenonderwijs in het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Wij zijn verantwoordelijk voor het budget en moeten het volwassenenonderwijs inkopen en/of faciliteren voor alle gemeenten in WEB-regio Zuid-Limburg. Tot op heden hebben we het volwassenenonderwijs georganiseerd via een aanbesteding en is de opdracht steeds terechtgekomen bij VISTA college en haar voorgangers. De huidige contractperiode verloopt op 1 januari 2024, dus moet het volwassenenonderwijs opnieuw worden ingekocht of op een andere manier worden georganiseerd.

De tevredenheid over ROC VISTA college is groot; ze voldoen aan alle kwaliteitseisen en zijn een proactieve samenwerkingspartner in de Bondgenootschappen Geletterdheid in de regio. Bovendien is ROC VISTA college een gewenste partner bij het opzetten van een toekomstig Leven Lang Ontwikkelen-collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden (LLO-collectief). Hiervoor is een langjarige samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers nodig. Daarom is de wens om de samenwerking met ROC VISTA college langjarig te vervolgen in de rol van partner die meedenkt en mee-ontwikkelt.

Nieuwe contractperiode voor volwassenenonderwijs

Vlaamse overheden kiezen al langer voor een langjarige samenwerking tussen de overheid en het educatieve centrum voor volwassenenonderwijs. Dit doen ze in de vorm van een horizontale publiek-publieke samenwerking. Uit onderzoek blijkt dat langjarige samenwerking een positieve invloed heeft op het aantal mensen met Nederlands als eerste taal (NT1) dat deelneemt aan het volwassenenonderwijs. Bovendien is er langjarige samenwerking nodig om te komen tot een LLO-collectief.

In Zuid-Limburg is bij eerdere aanbestedingen nauwelijks marktwerking geconstateerd in onze regio. Oorzaken hiervan zijn de geografische ligging, de eisen bij eerdere aanbestedingen aan samenwerking in de Bondgenootschappen Geletterdheid en het feit dat VISTA college de enige aanbieder van volwassenenonderwijs met diploma-erkenning in de regio is.

Dit heeft ertoe geleid dat we het voorbeeld van de Vlaamse overheden volgen. We hebben een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen gemeente Heerlen als contactgemeente voor WEB-regio Zuid-Limburg, en Stichting Beroeps- en

VolwassenenEducatie Zuid-Limburg (Stichting BVE Zuid-Limburg), voor het volwassenenonderwijs beter bekend als ROC VISTA college.

In de bijlage gaan we nader in op de redenen voor de langjarige samenwerking in het formele volwassenenonderwijs.

Draagvlak in de regio

In de aanloop naar deze samenwerkingsovereenkomst is door alle regiogemeenten ingestemd met het aangaan van een langjarige horizontale publiek-publieke samenwerking tussen gemeente Heerlen (namens WEB-regio Zuid-Limburg) en ROC VISTA college voor het organiseren van het formele volwassenenonderwijs in het kader van de WEB. Ook hebben de gemeenten de mogelijkheid gekregen om mee te lezen in de conceptfase van de samenwerkingsovereenkomst en wordt de definitieve versie ambtelijk met de regiogemeenten gedeeld. Tot slot wordt ook de raadsinformatiebrief en het persbericht gedeeld met de regiogemeenten, zodat in iedere gemeente bestuur en raad volledig worden geïnformeerd.

Heerlen als pionier in het volwassenenonderwijs

Zuid-Limburg is de eerste regio in Nederland die het volwassenenonderwijs gaat organiseren via een horizontale publiek-publieke samenwerking. Andere regio's organiseren dit nog via een subsidierelatie of met een Europese openbare aanbesteding. Het feit dat we de eerste in Nederland zijn zal als persmoment worden aangegrepen.

Slot

We zijn er trots op dat we ook nu weer pionier zijn, dit keer op het gebied van het volwassenenonderwijs. Dankzij de langjarige samenwerking die we aangaan met ROC VISTA college, scheppen we de voorwaarden die nodig zijn voor het ontstaan van een Leven Lang Ontwikkelen-collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden. We geloven erin dat we op deze manier meer mensen met Nederlands als eerste taal kunnen laten deelnemen aan het volwassenenonderwijs. Zo helpen we hen om zichzelf te ontwikkelen en beter zelfredzaam te worden in de maatschappij. Daar doen we het voor.

Kernthema:

Onderwijs

Bijlagen:

Redenen voor langjarige samenwerking in het volwassenenonderwijs.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris,

drs. [REDACTED]

BIJLAGE: redenen voor langjarige samenwerking in het volwassenenonderwijs

Maatschappelijk belang van basisvaardigheden

In Nederland heb je taal, rekenen en computervaardigheden nodig om volwaardig te kunnen meedoen in de maatschappij. Daarom noemen we dit basisvaardigheden. Uit onderzoek weten we dat mensen met beperkte basisvaardigheden meer kans hebben op armoede, schulden, baanverlies, gezondheidsproblemen, persoonlijke onzekerheid en isolement¹.

Uit wetenschappelijk onderzoek² blijkt dat in Nederland het gemiddelde percentage laaggeletterden 12% is. In een aantal gemeenten in Zuid-Limburg ligt dit hoger: in Kerkrade 25%, in Heerlen 16% en in Maastricht 13%. Als we kijken naar alle basisvaardigheden (taal, rekenen en computervaardigheden), dan ligt het percentage mensen dat moeite heeft met deze vaardigheden bij 10 van de 16 gemeenten in Zuid-Limburg hoger dan het landelijke gemiddelde (16%), met de hoogste percentages in Heerlen en Kerkrade (in beide gemeenten 32%). Het gaat dus om een grote groep.

Beleidspijlers in Zuid-Limburg

We willen inwoners met onvoldoende basisvaardigheden de kans bieden om zich te ontwikkelen, zodat ze meer kans hebben op een diploma en werk en zodat ze zelfredzaam kunnen zijn. Dat helpt ook om zelfverzekerder, gelukkiger en gezonder te worden, je kind beter te kunnen helpen met huiswerk en schulden te voorkomen. Daarom is in 2020 het Plan van Aanpak basisvaardigheden Zuid-Limburg vastgesteld. Daarin staat onder meer dat we werken met 5 beleidspijlers om beperkte basisvaardigheden terug te dringen of te verzachten. Dit zijn:

1. Preventie van taal- en rekenachterstand bij kinderen;
2. Inclusie van mensen met beperkte basisvaardigheden;
3. Opsporen van mensen met beperkte basisvaardigheden;
4. Meer mensen met NT1 laten deelnemen aan het volwassenenonderwijs;
5. Achterstand in basisvaardigheden verhelpen met volwassenenonderwijs.

Bij de eerste drie beleidspijlers heeft iedere gemeente zelf de regie, de laatste twee pijlers worden regionaal opgepakt in het kader van de WEB.

Het formele volwassenenonderwijs in het kader van de WEB is bedoeld om volwassenen vanaf 18 jaar te scholen in taal, rekenen en computervaardigheden als hun niveau nog niet op niveau 2F is (nog niet op niveau van MBO3) en geen inburgeringsplicht (meer) hebben. Deelnemers krijgen na afloop een certificaat of diploma van het behaalde niveau.

---

¹ De Greef, M., Segers, M. & Nijhuis, J. *Van gezonde taal tot familietaal naar werktal: een literatuuronderzoek naar de problematiek van taal en impact van specifieke taalprogramma's in zes levensdomeinen*. Maastricht: Maastricht University / Den Haag: Stichting Lezen & Schrijven.

² In 2019 is er gedaan wetenschappelijk onderzoek gedaan door Researchcentrum voor onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van universiteit Maastricht, samen met Etil Research Groep en ECBO. De uitkomsten staan vermeld op www.geletterdheidinzicht.nl

Aantal deelnemers met NT1 in volwassenenonderwijs

Inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1) zijn de grootste groep laaggeletterden in de maatschappij, maar in het volwassenenonderwijs is dit de kleinste groep. Het Rijk wil daarom dat we met het volwassenenonderwijs meer inzetten op mensen met NT1.

De Unesco-leerstoelhouder voor volwassenenonderwijs, Maurice De Greef, heeft onderzocht wat een reden is voor laaggeletterden om wél naar het volwassenenonderwijs te gaan³. Het blijkt dat mensen vooral willen deelnemen aan het volwassenenonderwijs als duidelijk is waar ze het voor nodig hebben. Bijvoorbeeld als mensen in vakonderwijs merken dat het begrijpen van de theorie of een examen lastig is door moeite met lezen en schrijven. In dat geval ontstaat de motivatie om het taalniveau te verbeteren.

In Zuid-Limburg schommelt het percentage NT1-deelnemers in het volwassenenonderwijs rond de 27%. Volgens onderzoek van De Greef naar de impact van volwassenenonderwijs blijkt dat we tot de best scorende regio's van Nederland behoren⁴. De overeenkomst tussen deze regio's is dat er sprake is van structurele samenwerking en/of een langjarige relatie. Hieronder staan de meest genoemde succesfactoren (die in Zuid-Limburg alle drie van toepassing zijn), namelijk:

- langjarige samenwerking tussen de WEB-regio en het volwassenenonderwijs;
- structurele samenwerking tussen het formeel en non- en informeel onderwijs;
- structurele samenwerking tussen het formele volwassenenonderwijs en ketenpartners in de arbeidsmarktregio.

Op basis van het genoemde onderzoek naar het bereik van mensen met NT1 pleit De Greef voor twee zaken:

1. inzetten op van langjarige samenwerking;
2. inzetten op een Leven Lang Ontwikkelen-collectief (LLO-collectief) voor laagopgeleiden en laaggeletterden, waarbij het volwassenenonderwijs deels wordt ingebed in vakonderwijs voor werkzoekenden en werkenden.

Ad 1. Inzetten op langjarige samenwerking

Vlaanderen scoort beter in het bereik van mensen met NT1 dan de WEB-regio's in Nederland. Het belangrijkste verschil is dat de overheden in Vlaanderen kiezen voor langjarige samenwerking. Hierdoor is in Vlaanderen het Centrum Basis Educatie, wat vergelijkbaar is met de afdeling Educatie van het ROC, jarenlang het vaste adres in de regio en is de kans groter dat inwoners en verwijzers de locatie en het aanbod kennen. Vlaamse overheden hebben artikel 2.24c van de aanbestedingswet aangegrepen om een horizontale publiek-publieke samenwerking aan te gaan met het Centrum Basis Educatie.

Ad 2. Inzetten op een LLO-collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden

Mede door de genoemde onderzoeken is er met succes een aanvraag ingediend bij het Nationaal Groeifonds om WEB-regio's te ondersteunen bij de ontwikkeling van een Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden. De WEB-regio

³ De Greef, M. (2021). *De laaggeletterde leert het ons: Onderzoek naar het stimuleren van scholingsdeelname aan trajecten basisvaardigheden*. Vught: Artéduc.

⁴ De Greef, M. *Impact educatietrajecten voor inwoners van Zuid-Limburg op verschillende levensdomeinen in 2021 - 2022*. Vught: Artéduc.

en de Arbeidsmarktregio gaan dan meer samenwerken. Het volwassenenonderwijs (taal, rekenen en computervaardigheden) wordt ingebed in ontwikkel- en leerwerktrajecten. Dit vraagt om langjarige betrokkenheid van overheden, onderwijs en ondernemers.

Van het Regionaal Opleidingscentrum (ROC) vraagt het meewerken aan een LLO-collectief een andere rol dan alleen lesgeven en geld ontvangen (de traditionele verticale relatie). Het ROC wordt een partner die meedenkt over de opzet van het LLO-collectief en meewerkt aan de inhoud van leerwerk-trajecten in de regio. Onderwijsorganisaties die zowel volwassenenonderwijs als MBO-onderwijs aanbieden, zijn hierbij in het voordeel.

Het Nationaal Groeifonds kan 20 WEB/Arbeidsmarktregio's in Nederland ondersteunen met kennis en geld voor het opzetten van een LLO-collectief. Twee pilotregio's zijn nu aan de slag. De keuze is gevallen op twee regio's die gegarandeerd langjarig samenwerken met het ROC. Dit zijn de regio's Twente en Zuid-Oost Brabant. Eind 2024 of begin 2025 kunnen nog 18 regio's kans maken op ondersteuning vanuit het Nationaal Groeifonds voor een LLO-collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden. Dit kan bestaande ontwikkelingen en ambities ook in Zuid-Limburg een duw in de rug geven.